ארג בו את הבגד אסור בהנאה. בירושלמי דפירקין פריך מ"ש מיין נסך דאמרי' ימכר חוץ מדמי יין נסך שבו דה"נ ימכר חוץ מדמי איסור שבו והכי איתא התם א"ר מגי כד נחתית מן אילפא אשכחי' ר' יעקב בר אחא יתיב מקשי נטל הימנה כרכר אסור בהנייה ארג בו את הבגד אסור בהנייה ותיגין ימכר כולו לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו א"ר יעקב בר אחא חגי קשיתא חגי קיימא מאי כדון תמן אין דרך בני אדם ליקח מן העובד כוכבים ברם הכא דרך בני אדם ליקח בגד מן העובד כוכבים פירוש ולפיכך אסור למכרו לעובד כוכבים דמיישינן שמא ימכרנו לישראל התם אין דרך ליקח מן העובד כוכבים יין וכן י"ל נחפה בו את הפת דרך ליקח פת מן העובד כוכבים[ז]: **שקול ארבע** זוזי בו'. ולמוכרן כל אחד בפני עצמו אמר לו כן כדפירש רש"י: **לא** דב"ע עובדין לשברים. פי' בקונטרס והא דאמר שמואל ברים פירקין (דף מא.) אפי' שברי עבודת כוכבים מותרין בהנאה למולאן התם לא חזינן דנשתברה מאיליה דאמרינן עובד כוכבים שברן והכא מיירי בראיתיה שנשתברה ולא שברה העובד כוכבים וקשה דא"ל מאי מקשה לעיל (דף מא.) לרשב"ל מראש דגון שאני התם שלא שברה עובד כוכבים הא רשב"ל ושמואל קמו בחד שיטה בשברי עבודת כוכבים לכן נראה לפרש דהכא מיירי שדרכה לנשר קיסמין וענפים תדיר ואין מניחין (ה) לעובדה בכך ולכך יש לאסור הקיסמין הנופלים ממנה ו)עוד י"ל דהתם מיירי בשברים שמולאן לגדן בלא עיקר עבודת כוכבים אבל הכא מיירי שכל השברים ניחד ובכי האי גוונא אמר עובדין לשברים ומ"מ לפי זה קשיא מאי פריך לעיל מראש דגון דהא הוו התם כל השברים יחד אבל התם לא היה דרכה לישבר וא"כ אפי' עיקר עבודת כוכבים קיים מותר דמימר אמר איהי לא אלה נפשה:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל: אפילו תרתי נמי ליתסרו. ה"ה דהוה מצי למימר אפי' חדא נמי ליתסר אלא משום דנמתני' נקט שתים מותרות נקט נמי הכא שתים:

במקורבות

מתני' ז)נטל ממנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור אם חדש יותץ ואם ישן יוצן אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים: נטל הימנה כרכור אסור בהנאה ארג בו את הבגד אסור בהנאה נתערב באחרים ואחרים באחרים כולן אסורין בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהא קאמר ר' אליעזר משום דבעידנא דקא גמרה פת קלי לה איסורא אבל כרכור דאיתיה לאיסורא בעיניה אימא מודי לרבנן ואי אשמעינן כרכור בהא קאמרי רבנן אבל פת אימא מודו ליה לר"א צריכא א"ר חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"א איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר לי אבא בר רב חסדא הכי אמר זעירי הלכה כר"א אמר רב אדא בר אהבה לא שנו אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית מותרת ההוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיין נסך בחמריה אתא לקמיה דרב חסדא אמר ח) שקול ארבע זוזי ושדי בנהרא ונשתרי לך: **מתני'** כיצד מבטלה ט)קירסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט אפי' עלה ה"ז בטלה שיפה לצרכה אסורה שלא לצרכה מותרת: **גמ'** אותן שפאין מה תהא עליהן פליגי בה רב הונא י)(ור' חייא) בר רב חד אמר אסורין וחד אמר יא)מותרין תניא כמ"ד מותרין דתניא יב)עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו היא ושפאיה מותרין לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכה בין לצרכו היא ושפאיה אסורין איתמר עבודת כוכבים שנשתברה (ז) רב אמר יג)צריך לבטל כל קיסם וקיסם ושמואל אמר עבודת כוכבים אינה בטלה אלא דרך גדילתה אדרבה דרך גדילתה מי מבטלא אלא ה"ק אין עבודת כוכבים צריכה לבטל אלא דרך גדילתה לימא בהא קמיפלגי יד)דמ"ם עובדין לשברין ומ"ם אין עובדין לשברין לא דב"ע עובדין לשברין והכא [א] בשברי שברים קמיפלגי מ"ם שברי שברים אסורין ומ"ם שברי שברים מותרין ואיבע"א דב"ע שברי שברים מותרין והכא בעבודת כוכבי' של חליות ובהדיוט שיכול להחזירה קמיפלגי מ"ם כיון דהדיוט יכול להחזירה לא בטלה ומ"ם אין עבודת כוכבים בטלה אלא דרך גדילתה דהיינו אורחיה הא לאו גדילתה היא ואין צריכה לבטל:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקולים אסורות ושתים מותרות וחכ"א כשנראות עמו אסורות ושאין נראות עמו מותרות: **גמ'** בשלמא רבנן קסברי עובדין לשברים נראות עמו דאיכא למימר מינה נפל אסורות שאין נראות עמו מותרות אלא ר' ישמעאל מאי קסבר אי עובדין לשברין אפילו תרתי נמי ליתסר אי אין עובדין לשברים אפי' תלת נמי לא אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות ואפילו למ"ד אין עובדין לשברים ה"מ עבודת כוכבים דלאו היינו אורחיה אבל הכא דמעיקרא תבורי מיתבורי היינו אורחיה כי פליגי בסתמא

במקורבות

ונגמרא מפרש טעמא: **שנראות עמו.** דגראה שנפלו משם אסורות בין ג' בין שתים: **ושאין נראין עמו.** אין סמוכות לו מותרות ואפי' ג': **גמ' עובדין לשברים.** כל האבנים המונחות שם נתוספו על המרקולים ונעשה (ד) גדול עבודת כוכבים וכאלו נושרות הוו שברי עבודת כוכבים. והשתא לא חשיב להו תקרובת אלא עבודת כוכבים בפני עצמה: **מעיקרא תבורי מיתבורי.** שאינן מחוברות ודרכן ליפול:

במקורבות

גידוע וכיסוח דהיינו אורחיה אבל הא שבירה כיון דלאו דרך גדילתה היא לאו היינו אורחיה ומותרת:

הדרן עלך כל הצלמים אסורין

רבי ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו [בצד] מרקולים אסורות ושתים מותרות וחכמים אומרים את שנראה עמו אסור את שאינו נראה עמו מותר. אוקמה ר' יוחנן בידוע שנשרו אבנים הללו מן המרקולים דברי

עין משפט נר מצוה

פי' א ב ג מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הלכ' יג סמג לאוין מה טור ש"ע י"ד סי' קמב סעי' ד:
פז ד ה מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' ג:
פח ו מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה כט סמג לאוין קלד קמח טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ג:
פט ז ח מיי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכה יג סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ו:
צ ט י מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף יא:
א כ מיי' פ"ז שם הל' טז סמג שם (טי"ד סי' קלט):

מוסף רש"י

הובא בעמוד הבא

רבינו חננאל

נטל הימנה מן האשרה עצים אסורה בהנאה. הסיק בה את התנור אם חדש יותץ אם ישן יוצן. אפה בו את הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות כו'. ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח. אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים. השתא רבנן דפליגי עליה דר' אליעזר בשדה שנזדבלה בזבל של עבודת כוכבים וכן פרה שנתפטמה בכרשיני תרומה מאן נינהו אי רבנן דעצים הא מחמרי טובא דאינון אסרי בהנאה הפת כולה. ור' אליעזר לא אסר בה אלא כדי שכר אפיה בלבד. אלא מאי אית לך למימר רבנן דפליגי עליה בשאור אימור דשמעת להו דמקילין (ומותרין) [ומתירין] העיסה עד שיהיה כדי לחמץ בשאור של תרומה באיסורא דעבודת כוכבים מי שמעת להו. אלא לעולם הא דתניא שדה שנזדבלה בזבל של עבודת כוכבים כו' ר' יוסי ורבנן היא ולעולם ר' יוסי זה וזה גורם מותר אית ליה. ולא שנא עבודת כוכבים משאר איסורי. והכא במשנתנו ר' יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי זה וזה גורם מותר. לדידכו דאית לכו זה וזה גורם אסור. אמאי שריתו ירקות בימות הגשמים. והלא הנמיה של עבודת כוכבים נושרת עליהן והוה להן לזבל. ונמצא הקרקע והנמיה גורמין ויהיו אסורין. ורבנן סברי הצל בימות הגשמים פוגם יותר ממה שמשבחת הנמיה כרב מרי דאמר בהמרגיל בכבורות בפרק כל פסולי המוקדשין מה שהשביח בעור שמוכרו לנוד ומוסיף בדמים פוגם בבשר: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי. דאסיקנא הניא גינתא דאדזבלה בזבל של עבודת כוכבים ושלחה רב עמרם קמיה דרב יוסף ושלח ליה הרי אמרו הלכה כרבי יוסי:

מתני' נטל את האשרה קיסם ועשה בו כרכור אסור בהנאה כו' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח. וצריכא דאי אתמר בפת ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח והשאר מותר הוה אמינא משום דבעידנא דקא גמרה לה פת איקלי ליה לאיסור. אבל כרכור דאיתיה בעיניה אימא מודי להו לרבנן ואי אתמר פלוגתייהו בכרכור כו' ואסיקנא הלכה כר' אליעזר. ולא תימא בפת לבדה א"ר אליעזר יוליך הנאה לים המלח אלא אפילו נתערבה חבית של יין של עובדי כוכבים כדרב חסדא דאמר ליה לההוא גברא דאתערבא ליה חבית של יין דסתם יינו של עובד כוכבים בחביות יין שלו. ואמר לו רב חסדא זיל שקול ד' זוזי דמי חבית יין ושדי בנהרא ושאר חביות מותרות לך

מסורת הש"ס

מתני' כרכור. דויל"ו בלע"ז: **גמ'** בהא קאמר ר"א. דיש פדיון: **ל"ש.** דיש פדיון: **אלא פת.** משום דלא מנכרא ביה איסור ממש: **אבל חביות.** של יין נסך שנתערבה בחביות של היתר כולן אסורות בהנאה ואין לה תקנה בהולכת הנאה לים המלח להמיר ולהמכר כל חבית לבדה או להשקות מהן לחמרים עובדי כוכבים משום דאיתיה לאיסור בעיניה אבל מוכרן כולן חוץ מדמי יין נסך שבהן דהשתא לא מתבטלי מחבית דאיסורא: **ונשתרי לך.** בהנאה למכרן לבד לבד או לעשות מהן כביסה או להשקות מהן לעובדי כוכבים. ולא דמיא הך מילתא לפלוגתא דרשב"ג ורבנן דפליגי בפ' בתרא (לקמן עד.) בין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה דרשב"ג אומר מוכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו דהתם תרוייהו סבירא להו כרבנן דהכא דאין פדיון ליין נסך ומיהו כי מזבין ליה חוץ מדמי יין נסך שבו לא מיתהני מיין נסך מידי ה)משום דליתיה לאיסורא בעיניה: **מתני' כילד מבטלה.** לאשיירה: **קירסם.** קיסמין יבשין שבאילן נטל לגרכו לשרוף: **זרד.** זרודין לחין שבה: **לגרכה.** לייפותה: **גמ' אותן שפאים.** ששיפה לגרכה ולא בטלה: **מה תהא עליהן.** שפאין מי בטילי או לאו: **ישראל ששיפה כו' אסור.** אתין ישראל מבטל עבודת כוכבים: **רב אמר.** אע"פ שנשתברה מאליה לריכה ביטול (ה) וכל קיסם וקיסם נעשית עבודת כוכבים בפני עצמה הלכך לא סגי לחד בביטולא דחבריה: **אין עבודת כוכבים לריכה לבטל אלא כשהיא דרך גדילתה.** אבל זו שנשתברה בטלה מעצמה דתימר אמר מאיר נפשה לא מצלה לההוא גברא מצלה ליה: **לא דב"ע עובדין לשברים.** שנשתברו מאליהן והא דאמר שמואל ברים פירקין (דף מא.) אפי' שברי עבודת כוכבים מותרין בהנאה למולאן התם הוא דלא חזינן לה דנשתברה מאליה דאמרינן עובד כוכבים שברן ואזלינן בתר רובא דהא עבודת כוכבים דנשתברה מאליה לא שכיחא: **והא.** דקאמר רב כל קיסם וקיסם לשון שברי שברים (ג) כגון דנשתברו שברים לשברים ובשברי שברים הוא דפליג שמואל עילויה: ה"ג **ואיבעיא אימא דב"ע אין עובדין לשברי שברים והא בעבודת כוכבים שהיתה של חוליות.** דקין והרי הן כשברי שברים ונפלה ונתפרקו חליותיה עסקינן: **והדיוט יכול להחזירה.** אתין לריכה אומן: **אין עבודת כוכבים.** שנשתברה לריכה לבטל: **אלא דרך גדילתה.** כשהיא קיימת כגון נגייה דמתני' דשברי שברים הן שנופל עלה אחר עלה ז)א"כ העלה עצמו משתבר לכמה שברים ואפ"ה אסור משום דדרך גדילתה היא דהיינו אורחה כל שתא אבל הכא לאו היינו אורחיה ליפול: ולהתפרק הלכך בטלה:

הדרן עלך כל הצלמים

רבי ישמעאל. זו בלד זו. וכ"ש אחת ע"ג שתים דזהו עיקר מרקולים ותחלתו: **בלד מרקולים.** מרקולים גדול שכבר עבדוהו וזרקו עליו אבנים הרבה: **שתים מותרות.** אין מחוברות ולא נגעו בו אבנים אחרות: **שנראות עמו.** דגראה שנפלו אבנים אחרות אלו אצל אבן הגדולה: **ושאין נראות עמו.** אין אבנים אחרות אצל אבן הגדולה: **גמ' עובדין לשברים.** כל האבנים המונחות שם נתוספו על המרקולים ונעשה (ד) גדול עבודת כוכבים וכאלו נושרות הוו שברי עבודת כוכבים. והשתא לא חשיב להו תקרובת אלא עבודת כוכבים בפני עצמה: **מעיקרא תבורי מיתבורי.** שאינן מחוברות ודרכן ליפול:

גליון הש"ס

גמ' שקול ארבע זוזי. עיין יומא דף נה ע"ב תוס' ד"ה ונגבור:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אימתי עבודת כוכבים שנשתברה מאליה רב אמר: (ב) רש"י ד"ה רב אמר וכו' דכל קיסם: (ג) ד"ה הכא וכו' שברי שברים קאמר כגון: (ד) ד"ה עובדים וכו' ונעשה עבודת כוכבים גדול וכסהן: (ה) תוס' ד"ה לא וכו' ואין מניחין מלעובדה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והכא בשברי שברים. נ"ב והרמב"ם גורס במקום בשברי בשאר וכ"ל אם שאני שברים נתבטל בביטול אבר ל' ופסק כאינגיות אימא וכרב (עמ"ש רבינו ביו"ד סי' קמ"ו ס"ק י"ז):

לעזי רש"י

דויל"ו [דייו"ל]. עץ מחודד המשמש להפרדת חוטי השתי לפני העברת הבוכ"יר ביניהם.

רבינו חננאל (המשך)

כולן בהנאה: **פיסקא** כיצד מבטלה קיסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט. ואפילו עלה הרי זו בטלה. שפאה לצרכה אסורה שלא לצרכה מותרת: **גמ'** ואותם שפאים תניא כמאן דאמר מותרין דתניא עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו כדי שיהנה משפאיה היא ושפאיה מותרין. לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין. וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכו בין לצרכה היא ושפאיה אסורין. אתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה אמר רב צריך לבטל כל קיסם וקיסם. ושמואל אמר [אין] עבודת כוכבים צריכה להבטל אלא כל זמן שהיא דרך גדילתה לימא בהא פליגי דרב סבר עובדין לשברים לפיכך צריך לבטל כל קיסם שבה ושמואל סבר כיון שנשתברה הותרה ודחינן לה דכולי עלמא לא פליגי דעובדין לשברים והכא בשברי שברים פליגי רב אוסר ושמואל אמר מותר איבעית תימא כולי עלמא לא פליגי דאין עובדים לשברים ובעבודת כוכבים של חוליות וההדיוט יכול להחזירה פליגי. רב סבר כיון דהדיוט יכול להחזירה לא בטלה ושמואל סבר אין עבודת כוכבים צריכה ליבטל אלא דרך גדילתה. כגון

מסורת הש"ס (המשך)

ו) [פסחים ס.], ז) [ל"ל וחייא], ג) לעיל מב. [תוס' פ"ז ה"ס], ד) [לעיל מא. לקמן נג.], ה) עי' במהרש"ל, ו) בס"י ל"ב, ז) [וע"ע תוס' יומא פז: ד"ה כולן ותוס' לקמן פה. ד"ה טעמא], ח) הך עוד י"ל וכו' שיין אחר לא אלא נפשה ל"ש,

במקורבות אסורות. פירש בקונטרס מקורבות מאל כגון באמה או באחי אמה דמייה נפול מרוחקות כלומר בתוך ד׳ אמות מותרות דלאו מייה נפול ובסמוך פירש בתפיסה אחת שאין הפסק בינם למרקולים ואסורים לכולי עלמא דכל תוך ד׳ אמות נראות עמו קרי(ד) להם ופלוגתייהו דלעיל בתוך מרבע אמות בשתי תפיסות דאיכא גובהה דהוו להו כמרוחקות דליכא למימר מייה נפול וקשה בה טובא חדא דאין זו שיטת התלמוד שנשתנה הסברא כך שמתחלה היינו סוברים היכא דליכא גובהה קורא אותם בתוך ד׳ אמות מרוחקות וליכא למימר מייה נפול ולבסוף נאמר כי ליכא גובהה ולאי מייה נפול ואפילו בתוך ד׳ ועוד אי דליכא גובהה טעמא דשתים אסורות משום דמייה נפול מאי איריא שתים אסורות אפילו אחד נמי והא״ל ר׳ ישמעאל אומר בתפיסה אחת אפילו ג׳ אסורה שלש אפילו מרוחקות (ה) ועוד כיון דכל תוך ד׳ אמות נראות קרי להו ואסורות אף לרבנן למה הזכיר רבי ישמעאל בתפיסה לו אסורות יותר מרבנן היה לו לומר לשון נראות כמו רבנן דהא אפי׳ רבנן מודו בנראות עמו דהיינו בתפיסה לו אסורות (ו) ועוד דמשמע אף לפי המסקנא דבמקורבות לא פליגי דאפילו דליכא גובהה אסורות והכי נמי אמרינן לעיל במקורבות לא פליגי ולא הדר ביה תלמודא ודבר תימה הוא דכיון שהן מקורבות כל כך א״כ (ז) הגבוהין בקרוב למרקולים ממש היה ועובדין אותן האבנים כשמופלות אם כן הוה לן למימר שאם הגובהה קרוב למרקולים אפילו מרוחקות אסורות כאילו לא היה גובהה שכיון שעברו הגובהה מה מזיק להן הגובהה מכאן ואילך מיהו הא לא קשיא כולי האי דליכא למימר דה״ק במקורבות תוך ארבע גובהה לכ״ע לא פליגי אי נמי כי ליכא גובהה ואבני המרקולים אינם גבוהים יותר כי אם מעט (ח) כשהם נופלות אינם יכולות להתרחק לכן נראה לפרש דלעולם כך היא הסברא דבתוך ד׳ אמות נמי יש שאין נראות כדקרי לעיל מרוחקות תוך ד׳ אמות וה״פ כאן בתפיסה אחת דליכא גובהה ותוך ד׳ אמות אע״ג שאין נראות קאמר רבי ישמעאל דאפילו שתים אסורות דא״ל מרקולים קטן הם כיון שהם בתוך ד׳ אמות ודוקא שתים אבל אחת מותרת דבאין נראות ואחת מרקולים לא עבדי והא דקאמר לעיל לר׳ ישמעאל ג׳ מותרין מיירי בג׳ תפיסות כגון דליכא גובהה וכיון דליכא גובהה אין לאסור ג׳ דלא שכיחי לעשות מרקולים קטן בגל גדול היכא דליכא גובהה בינתים אבל שלש אסורות אפילו היכא גובהה דכיון שהן בגל זו מוכחא מילתא דמרקולים עבדינהו ורבנן סברי ל״ש תפיסה אחת ל״ש שתי תפיסות ל״ש שתים ל״ש שלש נראות אסורות אינן נראות מותרות דאין עושין מרקולים קטן בגל מרקולים גדול ועיל ס״ד (ט) כן במקורבות הרבה שנראות עמו כ״ע לא פליגי דאסורות ואפילו אחת כי פליגי במרוחקות פירוש שאינן נראות קס״ד במרוחקות הרבה קאמר יותר מארבע אמות ופריך והא בגל מרקולים קטני ומסיק בגל ד׳ אמות קמיפלגי דר׳ ישמעאל סבר משום דמוכחא מילתא דהוא מרקולים דעושין קטן בגל גדול אע״ג דאין נראות עמו (י) אבל שתים לא כיון דליכא גובהה כדמסיק אבל שלש אע״ג דליכא גובהה עושין דוקא תוך ד׳ אמות כדתני בגרייתא שלש אפי׳ מרוחקות כיון דאין נראות עמו בשביל הגובהה מרוחקות קרי להו: **וסבר** ר׳ ישמעאל שתים מותרות. פי׳ בתוך ארבע אמות ונראה לי דה״ה דהוה מצי לאקשויי וסבר ר׳ ישמעאל ג׳ תוך לד׳ מותרות ולפי המסקנא ניחא ודוק: **אבני** בית קולים. הקשה ר״ת היאך מזכירין שמה כיון שאינה כתובה בתורה דבפרק ד׳ מיתות (סנהדרין דף סג.) משמע דעבר אותם אלהים אחרים לא מזכירו ואור״ת דקיולם לשון שבח שמה ומחכמים כגון אותה קולם לשון לעג וקלס (תהלים מד פסוק יד) וזהו מרקולים חילוף קילום לשון מר דשחוטה פרק גיד הנשה (חולין דף לד.) מר דכתנא (בכורות ד׳ ג.)(ו): **ה״ג** בנן של קדושים מהלך עליהם. לשון יחיד וכן בסמוך אפילו בגורתא דזוזא לא מסתכל דאדרבי מנחם גופיה קאי ולא על אביו ואמו כדאיתא פ״ב דמועד קטן (דף כה.): כל נח נפשיה דר׳ מנחם בר׳ סימאי אישתנו כל גילגוייא משום דלא איסתכל בגורתא דזוזא וא״ת מה חסידות איכא בזה הא אמרינן פרק שואל (שבת דף קמט.) דיוקנא עצמה אסורה להסתכל אפי׳ בחול כדכתיב אל תפנו אל האלילים ושמא בגורתא דזוזא שרגיל לראות בה תדיר לא שייכא בה הפנאה ואפ״ה לא מסתכל(ו): **בעינן** כעין פנים וליבא. פירש רבי שמואל בשם רבי שלמה וזה לשונו (כ) מן זביחה דפנים וה״ה לכל שאר תקרובת דמזבח כגון קיטור ויסוך וכל העולים לגבי מזבח מיקרו תקרובת עבודת כוכבים לענין שאין יכולין ליהנות והם כל מיני מאכל וכדתנן נמי במתני׳ (דף נא.) ייינות שמנים וסלתות הלכך הני אבנים לא הוו תקרובת מיהו אתסורי הוא דמתסרי משום דנעשים עבודת כוכבים עצמה כדלקמן נמי בשמעתין (דף נא.) ובעבודת כוכבים מהני ביטול והא בטלו דחפו בהן דרכים ושמעינן מהכא דהני גרות של שעוה שמניחין דורון לעבודת כוכבים ומדליקין בפניהם ומשמיען הכומר מכרס או נתנם לישראל מותר בהנאה ממה נפשך אי תקרובת עבודת כוכבים הוי אפי׳ במקורבות (א) כגון באמה ואחי אמה: **מרוחקות.** (ב) בארבע אמות דולאי לאו מייה נפול: **עושין מרקולים קטן.** כלומר דרכן לעשות כן: **נראות עמו.** מקורבות מאל: **שאין נראות עמו מותרות.** דלאו מייה נפול: **אבנים שנשרו.** הייגו בידוע: **נראות עמו.** אלמאי הוה עבודת כוכבים: **שאין נראות עמו.** הוו להו שברים: **הני שנמצאו.** נראות עמו אסורות שממנו נפול ושברים דמרקולים ולאי אסורין כדאמרן: **שאין נראות עמו מותרות.** דלאו מייה נפול: **וסבר רבי ישמעאל שתים.** בתוך ארבע אמותיו מותרות: **והתניא ר׳ ישמעאל אומר שתים בתפיסה לו.** וסתם תפיסה ד׳ אמות וקתני אסורות: **בתפיסה אחת.** הא דקתני אסורות בתפיסה אחת שאין הפסק בינם למרקולים ואסורה בין לר׳ ישמעאל בין לרבנן בכל תוך ד׳ אמות נראות עמו קרי ליה ובשלש מרוחקות הוא דפליגי. והא דאוקימנא לעיל פלוגתייהו בתוך ד׳ אמות ולר׳ ישמעאל שתים מותרות ולרבנן ג׳ נמי מותרות בשתי תפיסות כדמפרש: **דליכא גובהה.** תל מפסיק בינם למרקולים דהוו להו כמרוחקות דליכא למימר מייה נפלו הלכך לר׳ ישמעאל שתים מותרות אבל ג׳ אסורות דעושין מרקולים קטן בגל מרקולים גדול: **הה״ג.** זו בגל זו: **עיקר מרקולים.** תחילתו אבל קטן הנעשה בגל הגדול עובדין לו כל דהו: ה״ג **אמאי קרי ליה בנן של קדושים דלא איסתכל בגורתא דזוזא: מנין לתקרובת כו׳.** והני תקרובת מינהו דהזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו הלכך לאו עבודת כוכבים עצמה היא דמיקרי להו בביטול: **בעין פנים.** (ג) זבחים (שמות כב) זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו אלמא דומה לבעלי׳ קרי זבח עבודת כוכבים ואבנים אין עובדין להם(ד) בפנים: מותרות

בר יוסף א״ר מנין לתקרובת עבודת כוכבים שאין לה בטילה עולמית שנאמר [1]ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אין לו בטילה לעולם אף תקרובת עבודת כוכבים [2]אין לה בטילה לעולם ומאן דלא פריש אמר בעינא כעין פנים וליבא אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה לאתרין ואתא ואייתי מתניתא בידיה [3]עובד כוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וטרטיאות מותרות

במקורבות נמי דאיכא למימר מיניה נפל ד״ה אסורות כי פליגי במרוחקות והא בצד מרקולים קתני מאי בצד בצד ארבע אמות דידיה רבי ישמעאל סבר עושין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול שלש דדמיין למרקולים אסורות שתים מותרות רבנן סברי אין עושין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול לא שנא שלש ולא שנא שתים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות: אמר מר בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות ורמינהי אבנים שנשרו מן המרקולים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות ור׳ ישמעאל אומר שלש אסורות שתים מותרות אמר רבא לא תימא שנשרו אלא אימא שנמצאו וסבר ר׳ ישמעאל שתים מותרות והתניא ר׳ ישמעאל אומר שתים בתפיסה לו אסורות שלש אפילו מרוחקות אסורות אמר רבא לא קשיא כאן בתפיסה אחת כאן בשתי תפיסות וה״ד דאיכא גובהה ביני ובינו ומרקולים כה״ג מי הוי והא תניא [4]אלו הן אבני בית קולים אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן אמר רבא כי תניא ההיא בעיקר מרקולים בי ינאי מלכא חרוב אתו עובדי כוכבים אוקימו ביה מרקולים אתו עובדי כוכבים אחריני דלא פלחי למרקולים שקלינהו וחיפו בהן דרכים וסטרטאות איכא רבנן דפרשי ואיכא רבנן דלא פרשי א״ר יוחנן בנן של קדושים מהלך עליהן ואנן נפרוש מהן [5]מאן ניהו בנן של קדושים רבי מנחם ברבי סימאי ואמאי קרו ליה בנן של קדושים דאפי׳ בצורתא דזוזא לא מיסתכל מ״ט דמאן דפריש סבר לה כי הא דאמר [6]רב גידל א״ר חייא קאמר רבי ישמעאל דאפילו שתים אסורות דא״ל מרקולים קטן הם כיון שהם בתוך ד׳ אמות ודוקא שתים אבל אחת מותרת דבאין נראות ואחת מרקולים לא עבדי והא דקאמר לעיל לר׳ ישמעאל ג׳ מותרין מיירי בג׳ תפיסות כגון דליכא גובהה וכיון דליכא גובהה אין לאסור ג׳ דלא שכיחי לעשות מרקולים קטן בגל גדול היכא דליכא גובהה בינתים אבל שלש אסורות אפילו היכא גובהה דכיון שהן בגל זו מוכחא מילתא דמרקולים עבדינהו ורבנן סברי ל״ש תפיסה אחת ל״ש שתי תפיסות ל״ש שתים ל״ש שלש נראות אסורות אינן נראות מותרות דאין עושין מרקולים קטן בגל מרקולים גדול ועיל ס״ד (ט) כן במקורבות הרבה שנראות עמו כ״ע לא פליגי דאסורות ואפילו אחת כי פליגי במרוחקות פירוש שאינן נראות קס״ד במרוחקות הרבה קאמר יותר מארבע אמות ופריך והא בגל מרקולים קטני ומסיק בגל ד׳ אמות קמיפלגי דר׳ ישמעאל סבר משום דמוכחא מילתא דהוא מרקולים דעושין קטן בגל גדול אע״ג דאין נראות עמו (י) אבל שתים לא כיון דליכא גובהה כדמסיק אבל שלש אע״ג דליכא גובהה עושין דוקא תוך ד׳ אמות כדתני בגרייתא שלש אפי׳ מרוחקות כיון דאין נראות עמו בשביל הגובהה מרוחקות קרי להו: **וסבר** ר׳ ישמעאל שתים מותרות. פי׳ בתוך ארבע אמות ונראה לי דה״ה דהוה מצי לאקשויי וסבר ר׳ ישמעאל ג׳ תוך לד׳ מותרות ולפי המסקנא ניחא ודוק: **אבני** בית קולים. הקשה ר״ת היאך מזכירין שמה כיון שאינה כתובה בתורה דבפרק ד׳ מיתות (סנהדרין דף סג.) משמע דעבר אותם אלהים אחרים לא מזכירו ואור״ת דקיולם לשון שבח שמה ומחכמים כגון אותה קולם לשון לעג וקלס (תהלים מד פסוק יד) וזהו מרקולים חילוף קילום לשון מר דשחוטה פרק גיד הנשה (חולין דף לד.) מר דכתנא (בכורות ד׳ ג.)(ו): **ה״ג** בנן של קדושים מהלך עליהם. לשון יחיד וכן בסמוך אפילו בגורתא דזוזא לא מסתכל דאדרבי מנחם גופיה קאי ולא על אביו ואמו כדאיתא פ״ב דמועד קטן (דף כה.): כל נח נפשיה דר׳ מנחם בר׳ סימאי אישתנו כל גילגוייא משום דלא איסתכל בגורתא דזוזא וא״ת מה חסידות איכא בזה הא אמרינן פרק שואל (שבת דף קמט.) דיוקנא עצמה אסורה להסתכל אפי׳ בחול כדכתיב אל תפנו אל האלילים ושמא בגורתא דזוזא שרגיל לראות בה תדיר לא שייכא בה הפנאה ואפ״ה לא מסתכל(ו): **בעינן** כעין פנים וליבא. פירש רבי שמואל בשם רבי שלמה וזה לשונו (כ) מן זביחה דפנים וה״ה לכל שאר תקרובת דמזבח כגון קיטור ויסוך וכל העולים לגבי מזבח מיקרו תקרובת עבודת כוכבים לענין שאין יכולין ליהנות והם כל מיני מאכל וכדתנן נמי במתני׳ (דף נא.) ייינות שמנים וסלתות הלכך הני אבנים לא הוו תקרובת מיהו אתסורי הוא דמתסרי משום דנעשים עבודת כוכבים עצמה כדלקמן נמי בשמעתין (דף נא.) ובעבודת כוכבים מהני ביטול והא בטלו דחפו בהן דרכים ושמעינן מהכא דהני גרות של שעוה שמניחין דורון לעבודת כוכבים ומדליקין בפניהם ומשמיען הכומר מכרס או נתנם לישראל מותר בהנאה ממה נפשך אי תקרובת עבודת כוכבים הוי אפי׳

ב) א מיי׳ פ״ח מהל׳ עבודת כוכבים הלכ׳ ט סמג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קלט סעיף ג:

מסורת הש״ס

ה) [ב״מ כה:], ג) ספסים קד., ג) [לקמן נב:], ד) [עיין מכ. [תוספ׳ סס״ז ע״ש], ה) [נכסם רש״ם], ו) [וע״ע תוס׳ סנהדרין סד. ד״ה מרקולים ותוס׳ ב״מ כה: ד״ה כאבנין], ז) [וע״ע תוס׳ שבת קמט. ד״ה ודיוקנין], ח) [לקמן נא:].

תורה אור השלם

1. וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים:

תהלים קו כח

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה במקורבות מאד כגון באמה: (ב) ד״ה מרוחקות כלומר בתוך ארבע אמות: (ג) ד״ה כעין פנים כעין זבחים: (ד) תוספות ד״ה במקורבות וכו׳ קרי ליה ופלוגתייהו וכו׳ שנשתנה הסברא כל כך: (ה) בא״ד אפי׳ מרוחקות אסורות ועוד כיון: (ו) בא״ד ועוד דמשמע אף לפי המסקנא. נ״ב ותימה דהך קושיא גם לפירושם קשיא ולריך לתרץ הא דמתלי התוס׳ בסמוך ומה מקום לקושיא זו להקשות אפרש״י: (ז) בא״ד ה״ב הגובה בקרוב למרקולים ממש היא וכבר נעבדו אותן האבנים כשופלות א״כ וכו׳ כאילו לא היה גובה שכיון שנעבדו האבנים מה מזיק להן וכו׳ דה״ק במקורבות תוך ד׳. נ״ב פי׳ דלמסקנא הסיא מקורבות ומרוחקות דלעיל אידי ואידי תוך ד׳ [ובליכא] גובה מקורבות קרי ליה [וד״ה אסורות] והיכא דליכא גובה מרוחקות קרי ליה ופליגי: (ח) בא״ד כי אם מעט דכשהם: (ט) בא״ד ולעיל ס״ד הכי במקורבות: (י) בא״ד אע״ג דאין נראות עמו אסורות אבל: (כ) ד״ה בעינן וכו׳ ח״ל כעין זביחה:

מוסף רש״י

שייך לעמוד קודם נטל ממנה עצים. מן האשירה (לעיל מט.). חדש יותר. שהרי נעשה והוזקק מאיסורי הנאה (שם). ישן. שכבר הוזקק ואין איסקו לחזקו אלא לאפיה, יוצן. שלא יאפו בהיסק זה ונמצא שלא נהנה (שם). אפה בו את הפת. כין בחדש שנגנו ואזר והסיקו בעצי איתר. בין בישן בהיסק של עלי איסור, הוי ליה בתרייהו זה חד גורם, שהפת שנאפית בו בחדש בהיסק שני בלא ע״ו גורם לאיסור שנתחזק בהן המנהג מרגשיהו וגורם איתה דהאי היסק (שם). יוליך הנאה לים המלח. הפת אסורה לר״מ עד יולך הני דמי עצים לאיסור ליס המלח (שם, וכעי״ז פסחים כו.). ששיפה עבודת כוכבים לצדכו. שלריך לשפאין להסיק בשפאיה (לעיל מב.). היא ושפאיה מותרין. דהא בטלה עובד כוכבים כיון שפיפה לצרכי (שם). לצדכה. ליפותה (שם). ושפאיה מותרין. דמתרלה זריק להו ולא פלא להו (שם). דישראל ששיפה עבודת כוכבים. של עכו״ם, דאי של ישראל אפילו שיפה נמי עכו״ם היא ושפאיה אסורין, דעבודת כוכבים דישראל לאו בת בטולין היא (שם). הדרן עלך כל הצלמים אבני בית קולים. מרקולים, והיא שם ע״ז (ב״מ כה.). אחת מכאן ואחת מכאן. והשלשה חלים על זה ותליה על זה (שם). מן המרקולים. יש עכו״ם שעובדין לגל של אבנים וקורין לה מרקולים וכל הבא זורק לה אבן והיא עבודתה (לעיל מב.).

עין משפט נר מצוה

רבינו חננאל

הכל אסורות. ואפילו למאן דאמר אין עובדין לשברין הני מילי בעבודת כוכבים דלאו אורחיה לשברין אבל למרקולים דמעיקרא אבנים אבנים היא הייגו אורחיה כי פליגי רבי ישמעאל וחכמי׳ בסתמא. מקורבות נמי בתוך ד׳ אמות דאיכא למימר מייה נפל אסורות. כי פליגי במרוחקות ר׳ ישמעאל סבר עושין למרקולים קטן בצד מרקולים גדול דמיין אסורו׳ שתיים דלא דמיין למרקולים מותרות ורבנן סברי אין עושין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול. ולא שנא שלש ולא שנא שתים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות. הא דתניא אבנים שנשרו מן המרקולים ה) תרצה רבא הכי. לא תימא שנשרו אלא אימא שנמצאו. והא דתניא ר׳ ישמעאל אומר שתים בתפיסה אחת אסורות כו׳. אוקמה רבא שתים בתפיסה אחת כגון דליכא גובהה ביני ביני אסורות. חייישינן דלמא מן המרקולים נשרו. אבל בשתים בשתי תפיסות כגון דאיכא גובהה ביני ביני מותרות. שלש אפילו מרוחקות אסורות: והא דתניא אלו הן אבני בית קוליס אחת מיכן ואחת מיכן ואחת על גביהן. אוקמה רבא ההיא בעיקר מרקוליס: בי ינאי מלכא חרוב ואזלו עובדי כוכבים ואוקמו ביה מרקוליס. ואחו אחרים דלא פלחו למרקוליס ושקלו לאבנים וחיפו בהן דרכים וסרטיות. איכא רבנן דהוו פרשי מהנהו דרכים וסטרטיות א״ר יוחנן בנן של קדושים והם ר׳ מנחם בר׳ סימאי מהלך בהן ואנן נפרוש מהן: **ירושלמי** ג) נחום איש קדש קדשים עבר קומי אדורי צלמא ואנח לא עבר עבור קומוי וסמי עינייהו. ומאן דפריש סבר כיון דתקרובת עבודת כוכבים הוקשה למה. מה מת אין לו טהרה עולמית. אף תקרובת עבודת כוכבים אין לה היתר עולמית. ומאן דלא פריש סבר אם היא תקרובת דעבודת כוכבים כעין תקרובת פנים. פי׳ כגון קדבן בהמה וכיוצא בה הוי תקרובת ואם לאו לא הוי תקרובת. אמר רב יוסף בר אבא רבה בר ירמיה אייתי מתניתא בידיה עובד כוכבים שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים

ה) נראה דתקר״ו ול״ל אם אין נראות עמו מותרות.

ג) הוא דיוקולמי לעל בפ״ג הל״א ופס אותה מזה״ל דר׳ יעקב בר אידי הוה מסתמיך בתיב״ל מעון לאדורי צלמא ת״ל נחום אים קדש קדשים וכו׳.

ג א מיי׳ פ״ח מהל׳ יו״ט הלכה י׳ סמג לאוין עה טוש״ע א״ח סי׳ תקלו סעיף יב:
ד ב מיי׳ פ״ח ופ״א מהל׳ שמיטין הלכה ה׳ סמג עס ועשין קמח טוש״ע שם סעיף יא:
ה ג מיי׳ פ״ח מהל׳ יו״ט הלכה י׳ סמג לאוין עה טוש״ע א״ח סי׳ תקלו סעיף יב:
ו ד מיי׳ פ״ג מהל׳ שמיטין הל׳ ט:
ז ה מיי׳ שם פ״א הלכה ה:
ח ו מיי׳ שם הלכה ז:
ט ז מיי׳ שם פ״ג הלכ׳ ט:
י ח מיי׳ שם פ״א הל׳ ה:
יא ט מיי׳ פ״ג מהל׳ עבודת כוכבים הל׳ ד:

רבינו חננאל

וסטרטיות מותרות. ישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים וסטרטיות אסורות. ולית נגר בר נגר דיפרקינה. פי׳ למה עובד כוכבים שחיפה באבני מרקוליס הדרכים מותרות. והלא קשיא עלה הא דאמר תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה עולמית ואין חרש בר חרש כלומר אין חכם בן חכם יכול לפרק זו הקושיא: אמר רב ששת אנא לא חכם ולא בן חכם. והנני מפרקה. האי תנא דמתיר סבר בעינן תקרובת בהמה כעין תקרובת פנים בקדש. אבל תקרובת אבנים לאו תקרובת היא. וכן עוד אייתי דא מתניתא מתליעין ומזהמין בשביעית ואין מתליעין ומזהמין במועד [ז] ובין בשביעית ולית נגר בר נגר דיפרקינה. פי׳ מתליעין עוקרין התולעין מן האילן בחרמש או בקרדום. מזהמין משקין את האילנות מים וזבל. ומגזמין קוצצין בדי האילן וסכין מקום הקציצה שמן כדי שלא יכהו הקור רימות האילן. אמר רבינא אנא לא נגר ולא בר נגר ומפרקינה לה מאי קושיא ליה אילימא אמאי קא שרי בשביעית ואסור במועד. שביעית דמלאכה קא אסר רחמנא הני לאו מלאכה נינהו מועד דאפילו טרחא נמי אסיר. הני נמי טרחא נינהו: ואי דיהום אגיזום קשיא ליה אמאי דיהום בשביעית שרי. וגיזום אסור. דיהום אוקומי אילנא שהוא דיבול להאכיל וזהמא את האילן שלא ימות שרי. גיזום שהוא היתוך הזמורות להחליף אחרים תחתיהן להברות האילן ולהפריחו הוא ואסור. אלא הא קשיא ליה ועלה אמר לית נגר ובר נגר דיפרקינה. איני דיהום בשביעית שרי. והא תנינן מזהמין הנטיעות וכורכין אותם. וקוטמין אותם. פי׳ מפני הצנה שלא ימותו שעדיין נטיעות קטנות הן. ועושין להם בתים. פי׳ חפרין להן נקעין בעקריהן שיתקבצו בהן המים ומשקין אותם עד ראש השנה. עד

נ: רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מותרות ישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים וסרטיאות אסורות ולית [ח] נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רב ששת אנא לא נגר אנא ולא בר נגר אנא ופריקנא ליה מאי קושיא ליה דרב גידל בעינא כעין פנים וליכא אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה לאתרין ואתא ואייתי מתניתא בידיה מתליעין ומזהמין בשביעית [א] ואין מתליעין ומזהמין במועד כאן וכאן [ב] אין מגזמין [ג] וסכין שמן לגזום בין במועד בין בשביעית ולית נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רבינא אנא לא נגר אנא ולא בר נגר אנא ומפרקינא לה מאי קא קשיא ליה אילימא מועד אשביעית קא קשיא ליה מאי שנא שביעית דשרי ומ״ש מועד דאסור מי דמי שביעית מלאכה אסר רחמנא טירחא שרי מועד אפי׳ טירחא נמי אסור ואלא זיהום אגיזום קא קשיא ליה מ״ש זיהום דשרי ומ״ש גיזום דאסור מי דמי זיהום אוקומי אילנא ושרי גיזום אברויי אילנא ואסור ואלא זיהום אזיהום קא קשיא ליה דקתני מתליעין ומזהמין בשביעית ורמינהי [ד] מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין אותן ועושין להם בתים ומשקין אותן עד ר״ה עד ר״ה אין [ה] בשביעית לא ודלמא כדרב עוקבא בר חמא [ו] דאמר רב עוקבא בר חמא תרי קשקושי הוו [ז] חד לאברויי אילנא ואסור וחד לסתומי פילי ושרי ה״ג תרי זיהמומי הוי חד לאוקומי אילני ושרי וחד לאברויי אילני ואסור ואלא סיכה אסיכה קא קשיא ליה דקתני סכין שמן לגזום בין במועד ובין בשביעית ורמינהי [ח] סכין את הפגין ומנקבין ומפטמין אותן עד ר״ה עד ר״ה אין [ט] בשביעית לא מי דמי הכא אוקומי אילנא ושרי התם פטומי פירא ואסור א״ל רב סמא בריה דרב אשי לרבינא [י] בר ירמיה סיכה דמועד אזיהום דמועד קא קשיא ליה מכדי האי אוקומי והאי אוקומי מאי שנא האי דשרי ומאי שנא האי דאסור היינו דקא״ל לית נגר ולא בר נגר דיפרקינה אמר רב יהודה אמר רב עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב זרק מקל בפניה פטור א״ל אביי לרבא מאי שנא שבר דהוה ליה כעין זביחה זרק נמי הוה ליה כעין זריקה אמר ליה בעינא זריקה משתברת וליכא איתיביה [יא] ספת לה צואה או שנסך לפניה עביט של מימי רגלים

חייב

ביטול לא צריך ומותר בלא ביטול דלא דמי לתקרובת מזבח ובתקרובת שאינו כעין פנים לא בעי ביטול ואי נמי של עבודת כוכבים היו ולגוי מדליקים אותן ושייך להו ביטול כעבודת כוכבים עצמה מכל מקום מכיון שכיבו הכומר אין לך ביטול גדול מזה דשוב אינו רואה להדליקן לפני עבודת כוכבים אלא ביהות הוא מהן ולצורכו נוטלן וחתיכות של שעוה שנותנין נמי לעבודת כוכבים מותרות דאפילו נוי ליכא ותקרובת כעין פנים ליכא ואין הקדש לעבודת כוכבים ולא צריכי ביטול וכברות שמביאין דורון מותרין שהרי אין מביאין לעבודת כוכבים כי אם לשמשים [ז] ולכומריה ותקרובת עבודת כוכבים לא הוו שאין דרכן להאכיל לעבודת כוכבים כדורות לאשונים כך נראה לר״י והגך מלבושי כומריה נוי שלהם הוא ולא של עבודת כוכבים ומותרין בלא ביטול וכן כלי שקורין קליפ״א אין משמשין בו לעבודת כוכבים אבל אותן כלי מתחה שמקטרין בו אסור משום משמשי עבודת כוכבים ונרות ביטול משום שמקטרין בו לעבודת כוכבים ומכירתו לגוי היינו ביטולו דקיימא לן כרבנן דפליגי אדרבי במתני׳ (דף נג.) במכרה או כשמשכנה ואמרי לא ביטל והוא הדין למשמשי עבודת כוכבים שאינן בטעים בכך וכן כל כלי נוי של עבודת כוכבים כך פסק רבינו שמואל בשם רבינו שלמה משמע מתוך פירושו שהתיר הכברות לפי שאין עושין אותן תקרובת הא אם היו מביאין אותם לשם עבודת כוכבים היו אסורין דכעין פנים הוא שהוא רגיל להקריב לפניה דדמיא למנחת מלאכה תנור ופע״ג דליכא זריקה המשתברת וכן משמע מתוך פרש״י ומה שפירש כעין פנים [ח] זהו כעין זבחים שנמקדש דהוו תקרובת דכתיב (שמות כג) זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו אלמא דאפילו זריקה שאינה משתברת כיון דהוי דומיא דלפנים קרי זבח עבודת כוכבים ואכנים אין עובדין בהם בפנים ואין נראה לר״י דהא בכולה שמעתין משמע דאפילו בכעין פנים בעינן זריקה המשתברת וכן משמע בסמוך ואפי׳ בעבודת כוכבים שדרכה לעובדה במקל לכן נראה לפרש כעין פנים כעין זביחה וזריקה דבר המשתבר: **ואין** מתליעין ומזהמין **במועד.** ולא מלאכה נינהו אבל בהמתנה עד לאחר המועד דאל״כ שרי כיון דאוקומי אילנא הוא מדשרי ליה בשביעית דהא דבר האבד מותר במועד אי נמי אפי׳ הוא אבד ממש איכא למימר דאסור במועד משום טירחא יתירא כדאמרי׳ בפ״ק דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות זרעים נמי קילון משום טירחא יתירא אע״פ שמותר להשקות נמי גשמים משום דבר האבד: **ומשכין** אותן עד ראש השנה. פירש הקונט׳ אע״פ שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנטיעות להגך ל׳ יום דרבנן והכא לא גזור וקשה כמאן אי כר״ע האמר מוספת שביעית דאורייתא מבחרים ובקליר תשבות ואי כר׳ שמעאל הלכה למשה מסיני היא אלא יש לפרש בשביעית בזמן הזה דרבנן ורבי היא כדאמר אביי בפ״ק דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות זרעים נמי קילון משום טירחא יתירא אע״פ שמותר להשקות נמי גשמים משום דבר האבד: **ומשכין** אותן עד ראש השנה. פירש הקונט׳ אע״פ שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנטיעות להגך ל׳ יום דרבנן והכא לא גזור וקשה כמאן אי כר״ע האמר מוספת שביעית דאורייתא מבחרים ובקליר תשבות ואי כר׳ שמעאל הלכה למשה מסיני היא אלא יש לפרש בשביעית בזמן הזה דרבנן ורבי היא כדאמר אביי בפ״ק דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות זרעים נמי קילון משום טירחא יתירא אע״פ שמותר להשקות נמי גשמים דדמי שבירה לזביחה בהמה של פנים שאובר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה בכך והא לא דמיא לעבודת פנים כדמפרש לקמן [נא.]: **וזריקה המשתברת.** כגון זריקת דם [ט] של פנים שאינה מחוברת אלא משתבר וטופל טיפים טיפים: **ספת לה צואה.** האכילה צואה:

מייב

מלאכות אינן אלא מדרבנן: **שבר** מקל לפניה חייב. וה״ה שבר אבנים לפני מרקוליס שדרכו בזריקה: **ספת** לה צואה. פי׳ בקונט׳ האכילה צואה לשון מי ספו לך מאליה בראש פסחים (דף ג.) ולשון ספת קשה שהיה לומר ספה ועוד דבלשון משנה לא מצינו אכילה בלשון ספייה לכך נראה לפרש ליכלה בצואה לשון טיבול כמו לא יספות במלח ויאכל דפרק הפועלים (ב״מ דף פט.):

מייב

מוסרות. דבטלינהו עובד כוכבים: **גגר בן גגר.** חכם בן חכם: **דיפרקינה.** שיוכל לתרצה. ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה: **דרב גידל.** דאין ביטול לתקרובת והכא קתני מותרות: **מתליעין.** גוטלין תולעת שבאילן: **ומזהמין.** כשיש מכה באילן וגשרה קצת קליפתו מדביקין אם זבל וקושרין אלא יפות אבל אלא דמי אלו לאין מזבלין דמועד קטן (דף ג.) דהתם זבול דקרקע והיא עבודה שבשדה ושבכרם: **כאן וכאן.** שביעית ומועד אין מגזמין קוטע את הענף כדי שיוציא נופות הרבה שביעית הגיזום: **אבל סכין שמן לגיזום.** כדי שלא ימות האילן אם נגזם קודם לכן. מלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא והני לאו מלאכת קרקע נינהו דאוקומי אילנא בעלמא הוא שלא ימות ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא: **אלא ויהוס.** דשביעית אגיזום דשביעית קשיא ליה דקתני כאן וכאן אין מגזמין: **אוקומי.** שלא יתקלקל מכמות שהוא אבל אינו משביחו: **אברויי.** מחזיקו ומשביחו: **ועושין להם בתים.** גדר אמה גובה סביבותיו וממלאין אותו עפר: **עד ראש השנה.** שלו ערב שביעית אע״פ שעבודת האילן אסור שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנטיעות להגך שלשים יום מדרבנן הן והכא לא גזור: **דרב עוקבא.** במסכת סוכה בפ׳ לולב וערבה: **קישקושי.** חפירה תחת הזיתים: **סתומי פילי.** אם נתגלו שרשי האילן שרי דאוקומי הוא: **אם הפגין.** פגי תאינה סכין אותן בשמן כשהן חוטטין כדי שיהו שמינות: **מפטמין אותן.** ממלאין את הנקבין שמן. פגין הוא פירי עצמו כשגדל מעט: **האי אוקומי והאי אוקומי.** זיהום נמי אוקומי הוא מדשרי ליה בשביעית כשאינן לעיל מאי שנא סיכה דשרי דקתני סכין שמן לגיזום כו׳: **עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל.** שמקשקשין לפניה במקל: **שבר מקל בפניה חייב.** כדאמרינן בפרק ד׳ מיתות (סנהדרין דף ס.): דכל עבודות שבפנים שעבד בהן עבודת כוכבים בין דרכה בכך בין שאין דרכה בכך חייב דכתיב [ז] זובח לאלהים וגו׳ אלא [ח] מידי דחזי לשם אסור לכל עבודת כוכבים ודבר שאינו כעין פנים דרכה בכך חייב דנפקא לן מאיכה יעבדו הגוים האלה וגו׳ [ט] אין דרכה בכך פטור וזו אם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל דלא שייכא בפנים ואם היו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למידק [י] זרק מקל בפניה פטור ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי׳ לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או בענין אחר הלכך שבר מקל בפניה חייב ואע״פ שאין עבודתה בכך דכיון

מסורת הש״ס

[ז] (במלכים ב כד פסוק יד ממגרגש של החרס והמסגר חרש נגר עדרון), [ב] שביעית פ״ב מ״ד, [ג] סוכה מד: מ״ק ג., [ד] שביעית פ״ב מ״ה ע״ש, [ה] רבה בר ירמיה בל״ל, [ו] בס״ל: בל, [ז] [שמות יב], [ח] בס״ל: שלמא, [ט] [דברים יב], [י] [למימר רש״ס], [כ] בס״ל: לגלמים.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה זריקה וכו׳ דם שבפנים שאינה מחוברת: (ב) תוד״ה בענין (בעמוד ב) בענין פנים כעין זבחים שבמקדש הוא דהרי בל״ל ותיכת זהו ממקן:

מוסף רש״י

מותרות. שהרי ביטלו העכו״ם שפתר לגל (לעי׳ל מב.). לאברויי אילנא. כמו (יחזקאל כג) וכרת לותם בחרבותם, לנקוב הטפר שעל הפרסים ולהחזיר שיהא כך ומיתות והאילן מגזים, כך שמעתי, לישנא אחרינא להכרת את האילן ולהשביחו (סוכה מד:), ואסור. דהוי משום דוזמא (חו״ק ג.). לסתומי פילי. שהפרסים מגוליס ומרחין לכסותם שלא יראם האילן, פילי נקעים (סוכה מד:) שמטמם בקעים של אילן (חו״ק ג.). ישרי. לאות בין משום פסקלא (שם). לאוקמי אילנא. שלא ימות ואינו עושה להשביחו אלא לקיימן, שרי (סוכה מד:).

רבינו חננאל (המשך)

ר״ה אין בשביעית לא. ופרקינן כדאמר מר עוקבא בר חמא במסכת סוכה תרי קישקושי הוו. פי׳ קישקוש כדכתיב לקושש קש חד לאברויי אילנות כגון קשקוש ב׳ יבישין בדין ועלין ופסולת וחד לסתומי פילי. לסתום הסדקין שבאילן. הכא נמי תרי זיהום הוו חד לאברויי אילני שעושין בו הרבה ואסור. וחד לאוקומי אילני ושרי: פי׳ סיכה סכין שמן לגיזום שלא יכהו הברד. וסיכה לפגין כדי שיתבשלו בשמש ויוכשרו מהרה לאכילה. וסיכת הפגין הוא פטומי פירא. לפיכך אסור בשביעית וסיכת שמן לגיזום לאוקומי. ואסיק׳ מכדי זיהום דתני בשביעית שרי ובמועד אסור לאוקומי הוא. וסיכת שמן לאוקומי הוא. וכיון דתרוויהו לאוקומי נינהו אמאי סיכה במועד שרי וזיהום אסור. קשיא: פי׳ שבר מקל בפניה. השבירה היא מעשה עבודה כגון חתיכה אבל זריקה אינה מעין עבודה. ספת לה צואה או ניסך לה עביט של מימי רגלים חייב.

ח) חסר כאן וא״ל אבל אין מגומגם בין במועד ובין בשביעית לית נגר וכו׳. ט) אולי צ״ל כגון קישקוש של נדין יבשים ועלין וכו׳.

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה נא.

חייב. אפילו אין עבודתה נכר: לימא. מילתיה דרב כתנאי: **שחט לה חגב.** לכל עבודת כוכבים שבעולם בין דרכה בין אין דרכה נכר: **מר סבר.** רבי יהודה סבר אמרינן כעין זביחה ואע"פ דלאו זביחה ממש היא דהא אין שחיטת חגבים נוהגת והויא כשבירת מקל [1]דחייב הואיל ואיכא למימר כעין זביחה וה"ה שבירת מקל דהויא שבירה ומיתוך מדלא אשמעינן לוז ותרנגול דשייכא ביה שחיטה ממש: ורבנן סברי לא אמרינן בשבירה כעין זביחה: **לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה.** ובמקל אפילו רבי יהודה פטר וליתא לדרב דכעין פנים בעינן מידי דדמי לזביחה כגון מיה ועוף ובהמה אפי' אין רחויין לקרבן: **ושאני חגב הואיל ונואסרו דומה לבהמה.** דיש לה לאור כבהמה ולהכי מחייב רבי יהודה דכעין שחיטת פנים הוא: **שבר מקל לפניה חייב ונאסרה.** המקל בין שעבודתה בשבירה בין שאין עבודתה בשבירה הוא עבודה להתחייב והויא תקרובת ליאסר כדאמרן דכעין זביחה היא: **זרק מקל בפניה חייב.** וכגון שעבודתה בזריקת מקל מאיכה יעבדו[1]: **ואינה נאסרה.** המקל דלא הוי תקרובת אלא מידי דכעין פנים: **אלא מעתה.** דבעינן כעין פנים המזרקות למרקולים במה יאסרו: **כמגדל עבודת כוכבים.** המוספת על המרקולים קטן ליעשות מרקולים גדול ואיסורו משום עבודת כוכבים עצמה ולא משום תקרובת אבל מקל לא איתעביד עבודת כוכבים דעיקרה של עבודת כוכבים לאו מקל [2]ניהו: **הא לא פליגא.** דהא כולה גידול עבודת כוכבים ניהו: **ותקרובת לחבירתה.** לענין שתהא חבירתה נעבדה ממנה ונאסרה ממנה חבירתה משום עבודת כוכבים וניתרת בביטול אבל תקרובת למהוי זבחי מתים[3] שאין בטלין עולמית לא הוו דכעין פנים בעינן ומקל לא איתעביד עבודת כוכבים ושרי לגמרי: **בשרייתא דשתרי.** שהרי עבודת כוכבים נעשית אבל לא נעבדה עדיין: **אי ידעת לה.** אם אתה מכירה לאחרונה זיל שקלה כלומר שאין לה היכר לפיכך כולה אסורה: **תקרובת לעצמה.** שהרי אין לה עבודה אחרת אלא זריקה ובזריקתה נעשית עבודת כוכבים ונעבדת ואפילו אחרונה נאסרת משום עבודת כוכבים עצמה: **הרי אלו מותרין.** בגמרא מפרש טעמא לקמן (עמוד ב): **שבטלן מפחלה.** לגורך עבודת כוכבים ובבלירותן עבדה לעבודת כוכבים דהוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה: **בלפי לה.** משמע שראוי לשם הכתוב מדבר: **דוקין.** טייל"ל: **לבני נח.** כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח: **חזיא לגבוה בבמה דידהו.** דילפינן לקמן דמחוסר אבר נאסר להן ולא מוס אחר: **אלא במחוסר אבר.** דלא אשכחן דליתחזי לגבוה: **הכא בבמה שחיין ראשי אברים שלה.** שגלוי וידוע לפניו שעתיד להקריב נח כדכתיב ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו'[1]: **מלהחיות זרע נפקא.** דכר שעושה פירות וטריפה שניקב קרום של מוח לו שחתכו רגליה שוב אינה יולדת: **אלא למ"ד טריפה יולדת.** לימטריך מכל החי למעוטה דלא נפקא מלהחיות זרע: **בדומין לך.** ולא טרפה הלכך מכל החי למחוסר אבר אתא: **ודלמא נח נופיה עריפה הוה.** ואע"ג דחי כמה שנים דלמא טריפה היה ס"ל הלכך לא נפקא מאתך דמעוטי טריפה ואתא מכל החי למעוטה ולא ממשמעותא דהחי דהא טריפה היה אלא מרינהו ומפרשים להאי החי לשון בריאות וטריפה הוא דאימעיט אבל מחוסר אבר לא: **להחיות זרע למה לי.** הא אימעוט טריפה: **אי מאתך.** טריפה הוא דממעיט אבל זקן וסרים מחמת חולי דאתא אמינא בעלמא אמר רחמנא לעייליהו וטריפה לא ניעול שתמות בתיבה אבל לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסרים ניעול קמשמע לן: **למרקולים.** אף על פי שאין עבודתו בזביחה: **לבדרכה.** לעבודת כוכבים שעבודתה בזביחה דהא נפקא לן מאיכה יעבדו: עד

חייב בשלמא עביט של מימי רגלים איכא זריקה משתברת אלא צואה מאי זריקה משתברת איכא בצואה לחה לימא כתנאי שחט לה חגב ר' יהודה [4]מחייב וחכמים פוטרים מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר אמרינן [2]כעין זביחה ומר סבר לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים בעינן ושאני חגב הואיל וצואה דומה לצואר בהמה אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב [3]עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת א"ל רבא לר"נ מאי שנא שבר דהויא ליה כעין זביחה זרק נמי הויא ליה כעין זריקה א"ל [5]בעינן זריקה משתברת וליכא אלא מעתה אבני בית מרקולים במה יאסרו א"ל אף לדידי קשיא לי ושאלתיה לרבה בר אבוה ורבה בר אבוה לחייא בר רב וחייא בר רב לרב וא"ל נעשה כמגדל עבודת כוכבים הניחא [6]למ"ד עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד אלא למ"ד עד שתעבד תישתרי דהא לא פלחה א"ל כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה א"ה בתרייתא מיהא תשתרי אמר ליה אי ידעת לה זיל שקלה רב אשי אמר כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה תנן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא יינות שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לכך א"ר אבהו א"ר יוחנן [7]מנין לזובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שהוא פטור שנאמר [1]זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו לא אסרה תורה אלא כעין פנים הוי בה רבא במאי אילימא בדוקין שבעין השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו לעבודת כוכבים מיבעיא אלא [2]במחוסר אבר וכדרבי אלעזר [3]דאמר ר' אלעזר מנין למחוסר אבר שהוא אסור לבני נח שנאמר [2]ומכל החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברין שלה האי ומכל החי מיבעי ליה למעוטי טריפה [3]מלהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד טריפה אינה יולדת אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך אתך בדומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה [4]תמים כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו וצדיק במעשיו לא מצית אמרת דנח גופיה טריפה הוה דאי ס"ד נח טריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל שלמין לא תעייל השתא דנפקא מאתך [7]להחיות זרע למה לי אי מאתך ה"א לצוותא בעלמא ואפי' זקן ואפי' סרים קמ"ל [7]להחיות זרע: א"ר אלעזר [8]מנין לשוחט בהמה למרקולים שהוא חייב שנאמר [5]ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב [6]איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם תנהו ענין לשלא כדרכה והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא עד

חייב. פ"ה ואפי' אין עבודתה נכר ול"ל דמ"מ היתה רגילה בצואה דהא רב יהודה לא מיחייב [8](אלא) בשבירת מקל ואע"ג דדמי לזביחה רק בצואה ברגילה במקל וכן ההיא דחגב ל"ל שעובדין אותה בחגב בענין אחר אלא בשחיטה דאי אינה רגילה בו מה בעי לדמויה להך דרב יהודה לימא כתנאי ועוד כי משני דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים וטעמא דמחייב הואיל ולואר דומה לבהמה ואי אינה רגילה בו כלל ובאת לחייב מטעם שמקריב אותו כעין פנים גמור והוי כמו שוחט בהמה לעבודת כוכבים שחייב לכל עבודת כוכבים שבעולם מטעם שהיא עבודת פנים כדפירש לעיל בקונטר' וכי יועיל לואר דומה לבהמה להחמיר כעין פנים יותר משוחט בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים דאמרינן לקמן דפטור אלא ודאי מייתי בעבודת כוכבים שרגילין לעבוד בחגב ודמי לדרכה בכך עופי מבהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שאין דרכה בבהמה כלל ובהכי ניחא דלא קאמר דכ"ע אמרינן כעין זביחה כרב ומחייב בשבירת מקל בלאותה שעובדין אותה במקל והכא דפליגי בחגב פליגי באין עובדין אותה בכך דלא עדיף לואר דומה לבהמה מבעלת מום כדפרישית: **מנין למחוסר אבר.** פירשתי בפ"ק (לעיל דף ו.) וכל הסוגיא: אפילו

יב א מיי' פ"ג מהל' עבודת כוכבים הלכ' ד סמג לאוין מה עוש"ע י"ד סי' קלט סעיף ד:
יג ב ג ד מיי' שם הלכ' ג ד עוש"ע שם סעיף ג:
יד ה ו מיי' שם הלכה ד סמג שם:
טו ז מיי' שם הל' ג:

תורה אור השלם

1. זבח לאלהים יחרם בלתי לי׳ לבדו:
שמות כב יט
2. ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו:
בראשית ו יט
3. גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ:
בראשית ז ג
4. אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח:
בראשית ו ט
5. ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדרתם:
ויקרא יז ז
6. השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השמדם מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני:
דברים יב ל

לעזי רש"י

טייל"א. קרום על העין הפוגע בראייה.

מוסף רש"י

שהוא אסור לבני נח. להקריב לגבוה (לעיל ה: זבחים קסז). ומכל החי. על סם סייה עמיד נח להקריב מהן, דכתיב (בראשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (לעיל ה:). שחיין ראשי אברין שלה. ולמה לי לאחוורי עליהו לי לאו משום הקרבה שהקריב מהן בלאתו מן התיבה (זבחים שם). מלהחיות זרע נפקא. דטריפה אינה יולדת (שם). בדומין לך. למעוטי טריפה (שם). חמים בדרכיו. עניו וסבלן (שם) עניו ושפל רוח (לעיל ו:). וצדיק במעשיו. בלא חמס (שם). לצוותא בעלמא. אתך לאו למדרש בדומין לך אלא להוציאו שאינו עושה אלא לכבודו להיות לו לצוותא (זבחים קסז). לעמוד עמו י"ג חדשים בתיבה, ומיהו טריפה לא תעייל, שלא תמות ונטל הצוותא, אבל זקן וסרים שפיר דמי, קמ"ל (לעיל ו:). קמ"ל לחיות זרע. לאו לצוותא כני להו,ומהשתא על כרחך אתך יתירא הוא למידרש ביה בדומין לך (זבחים שם). לשוחטו בהמה למרקוליס. אע"פ שעבודתו דרך ביזיון לקקלו באכנים חה עובדו דרך כבוד, ולא קריגא ביה איכה יעבדו ואעשה כן ואפ"ה מנין שהוא חייב (זבחים קו:).

עין משפט נר מצוה

רבינו חננאל

אוקימנא בצואה לחה שמתחחכת והיא כעין חחיכת אבר אבר: שחט חגב לעבודת כוכבים ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרים. אוקימנא כולי עלמא כעין פנים בעינן ושאני חגב הואיל וצואה דומה לצואר בהמה וכאילו בהמה שחט לעבודת כוכבים. ורבנן. לאו בהמה היא: אמר רב עבודת כוכבים שעבודתה במקל שיבר מקל בפניה חייב ונאסרת דשבירתה כעין זביחה היא. זרק מקל בפניה חייב שהרי דרך עבודתה במקל. ואינה נאסרת אותה המקל. דבעינן זריקה משתברת. כגון זריקת דם וליכא: ומקשינן אי הכי אבני מרקוליס אמאי אסורות הלא עבודתו בזריקת אבן היא והאבן אינה משתברת בעת זריקתה כזריקת דם. ופרקינן אבני מרקוליס אינן נאסרות אלא מפני שעושה אותן עבודת כוכבים וכבל יום מוסיף ומגדלה. ומקשינן הניחא לר"ע דאמר עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד. אלא לר' ישמעאל דאמר עד שתעבד אכתי לא פלחה ואמאי אסורות. ופרקינן כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה. בתרייתא תשתרי דעדיין לא נעבדה. ופריק רב אשי כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמ' ותקרובת לחברתה. הנה גם היא כאלו נעבדה. ומקשינן עליה דרב מהא דתנן פרכילי ענבים ועטורות של שבלים אסורות משום תקרובת עבודת כוכבים והא הני לא כעין פנים איכא. דהא אין נקרבין בעזרה בתורת קרבן כיוצא באלו. וגם אינה כזריקה משתברת במאי נאסרין. ופרקינן כגון שבצרן וקצרן מתחלה לכך שנאסרו בשעת חתיכה שהיא כעין זביחה: א"ר יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שפטור שנאמר זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו כל הראוי לשם חייב בו לעבודת כוכבים ואוקימנא האי בעלת מום מחוסרת אבר היא אבל בעלת מום בדוקין שבעין חייב. דהא חזיא לגבוה לבני נח בבמה דידהו. שנאמר ומכל החי מכל בשר וגו' אמרה תורה הבא בשר שחיין ראשי אברין שבה. ומצאנו שהעלה מהן נח קרבן וכר"א דאמר מנין למחוסר אבר שאסור לבני נח שנאמר ומכל החי מכל בשר וגו' אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אבריה. ומקשינן

האי להכי הוא דאתא כו' ופשוטה היא כו' א"ר אלעזר מנין השוחט בהמה למרקוליס שחייב ת"ל